

महत्वाचे परिपत्रक -

जा.क्र. सीपीएस/जैकीना/मा.सू/२०१०-११/१८२ /गुनि-५/१०
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे -४११००१
दिनांक - २८ मे २०१०

प्रति,

१. विभागीय कृषि सहसंचालक------(सर्व)
२. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी -----(सर्व)
३. कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद------(सर्व)

विषय - सन २०१०-११ साठी विविध केंद्र / राज्य पुरस्कृत कार्यक्रमांखाली जैविक कीडनाशके, फेरोमोन ट्रॅप्स व ल्युअर्स, परोपजीवी / परभक्षी मित्रकीडे यांचे पुरवठ्याबाबत मार्गदर्शक सुचना.....

- संदर्भ -** १. शासन निर्णय क्र. सीपीएस २०१०/प्र.क्र.५८/१७ अ, दिनांक ९ मार्च २०१०
२. शासन पत्र क्र. सिपिएस २०१०/प्र.क्र.१७०/१७ अ, दिनांक २० मे २०१०

संदर्भिय शासन निर्णय दिनांक ९ मार्च २०१० अन्वये राज्यात कृषि विभागामार्फत राबविण्यात येणा-या विविध केंद्र /राज्य पुरस्कृत कार्यक्रमांखाली अनुदानावर जैविक कीडनाशके, फेरोमोन ट्रॅप्स व ल्युअर्स, परोपजीवी / परभक्षी कीडे यांचा तालुकापातळीपर्यंत पुरवठ्यासाठी महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई व महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला यांची पुरवठा संस्था म्हणून शासनाने नियुक्ती केली आहे.

सन २०१०-११ मध्ये राज्यात कृषि विभागामार्फत राबविण्यात येणा-या विविध केंद्र/राज्य पुरस्कृत कार्यक्रमांमध्ये पीक संरक्षणासाठी शेतक-यांना अनुदानावर पुरविण्यात येणा-या जैविक कीडनाशके, फेरोमोन ट्रॅप्स व ल्युअर्स, परोपजीवी / परभक्षी कीडे यांचे तालुकास्तरापर्यंत पुरवठ्याचे दरांस संदर्भ क्र.२ च्या शासन पत्रानुसार मान्यता देण्यात आली आहे. सोबत **दरपत्रक** सहपत्रीत केले आहे (**प्रपत्र-१**). सदर दर हे दोन्ही पुरवठासंस्थांना तालुकास्तरापर्यंत पुरवठ्यासाठी लागू राहतील. महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला ट्रायकोडर्मा व्हीरीडी या जैविक कीडनाशकाचा पुरवठा करणार असून महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ ट्रायकोडर्मासह सर्व जैविक कीडनाशके, फेरोमोन ट्रॅप्स व ल्युअर्स, परोपजीवी / परभक्षी मित्रकीडे यांचा पुरवठा करतील.

संदर्भिय शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार शासकीय जैविक कीडनियंत्रण प्रयोगशाळा ट्रायकोडर्मा व्हीरीडी व स्युडोमोनस फ्ल्युरेसन्स या जैविक कीडनाशकांचा व कृषि विद्यापीठे परोपजीवी /परभक्षी मित्रकीडे यांचा वरील दरानेच थेट पुरवठा करतील.

संदर्भिय शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार जैविक कीडनाशके, फेरोमोन ट्रॅप्स व ल्युअर्स, परोपजीवी/परभक्षी कीडे यांच्या पुरवठ्याबाबत खालील प्रमाणे मार्गदर्शक सुचना देण्यात येत आहेत.

अ) मागणी नोंदविण्याची कार्यपध्दती :

- १) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी व कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी संबंधीत जिल्ह्यासाठी विविध केंद्र/राज्य पुरस्कृत योजनांच्या मार्गदर्शक सुचनांत दर्शविलेल्या मंजूर घटकनिहाय भौतिक/आर्थिक लक्षांकानुसार व तांत्रिक मार्गदर्शक सुचनांनुसार वरील नमुद केलेल्या निविष्ठांची योजनानिहाय संकलीत मागणी कृषि संचालक (नि. व गु. नि.) यांचेकडे सरळरित्या नोंदवावी आणि त्याची प्रत संबंधीत विभागीय कृषि संचालक यांना पृष्ठांकीत करावी. (मागणी प्रपत्राचा नमुना **प्रपत्र -४ (अ)** सोबत जोडला आहे.)

- २) जैविक औषधांचा वापर योग्य पध्दतीने होण्याचे दृष्टीने केंद्रीय कीटकनाशक मंडळ व नोंदणी समिती यांनी नोंदणी पत्रांसोबत प्रमाणित केलेल्यानुसार लिफलेट्समधील शिफारसीआधारे तसेच कृषि विभागाच्या पीक संरक्षण शिफारसी पुस्तिकेच्या आधारे पिकावरील कीड / रोगनिहाय व जैविक औषधनिहाय त्यांची मात्रा दर्शविणारा तपशिल सोबत सहपत्रीत केला आहे (**प्रपत्र-३**). या व्यतिरिक्त राज्यांतर्गत कृषि विद्यापीठांच्या संयुक्त संशोधन समितीने (जॉइंट अॅग्रेसको) मान्य केलेल्या शिफारसी विचारात घेण्यास हरकत नाही. एखाद्या अपवादात्मक परिस्थितीत स्थानिक परिस्थितीनुरूप जिल्हा मासीक चर्चासत्रात कृषि विद्यापीठांनी दिलेल्या सल्यानुसार तशा लेखी शिफारसी घेऊन जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी प्रस्तावा सोबत पाठवाव्यात. कोणत्याही परिस्थितीत शिफारस केलेल्या मान्य मात्रेनुसार, शिफारस केलेल्या पिकांसाठी व शिफारस केलेल्या कीड / रोगांसाठी वापर होईल याची दक्षता घ्यावी. याबाबत खात्री करण्याचे दृष्टीने आपल्या सुलभतेसाठी सदर तपशील सोबत देण्यात आला आहे, याची नोंद घ्यावी.
- ३) शासन पत्र क्र.राखते-३७०९/प्र.क्र.१८९/१७ अ, दि. ५ सप्टेंबर २००९ अन्वये कृषि संचालक (नि. व गु. नि.) यांचे अध्यक्षतेखाली गठीत केलेल्या समितीद्वारे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेकडून प्राप्त होणा-या मागणीस तांत्रिकदृष्ट्या मान्यता देण्याबाबत कार्यवाही करण्यात येईल व तसे संबंधितांना कळविण्यात येईल.
- ४) सदर मान्यतेनंतर संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी यांनी प्रथमतः शासकीय प्रयोगशाळांकडे **ट्रायकोडर्मा व स्युडोमोनस** यांची मागणी नोंदवावी. परोपजीवी/परभक्षी मीत्रकीटकांची मागणी कृषि विद्यापीठांकडे नोंदवावी. जर शासकीय प्रयोगशाळांकडून पुरवठा होऊ शकत नसेल तर ट्रायकोडर्माची मागणी महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ व उर्वरीत मागणी महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ यांचेकडे नोंदवावी व त्याच सोबत तालुकानिहाय पुरवठ्याचा तपशील द्यावा.
- ५) जैविक औषधे अत्यंत संवेदनशील असतात व त्यांची कालबाह्य होण्याची मर्यादा अल्प असल्याने जिल्ह्यासाठी मंजूर कार्यक्रमांच्या भौतिक व आर्थिक मर्यादांचे अधिन राहून **प्रत्यक्ष गरजे इतकीच मागणी नोंदवावी** जेणेकरून साठा कालबाह्य होणार नाही. मागणी नोंदविणा-या अधिका-यांची ही सर्वस्वी जबाबदारी राहिल याची नोंद घ्यावी. तसेच, मागणी नोंदविताना ती केवळ तांत्रिक नावानेच नोंदवावी, ब्रॅन्ड नेमचा आग्रह कोणत्याही परिस्थितीत धरू नये.
- ६) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी/कृषि विकास अधिकारी/विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी जैविक कीटकनाशकांच्या पुरवठ्याचा अहवाल प्रपत्र -४ (ब) नुसार दर महिन्यास कृषि संचालक (नि.व गु.नि) व कृषि संचालक (वि.प्र.) यांना नियमितपणे सादर करावा.

ब) पुरवठा संस्थांनी करावयाची कार्यवाही :

- १) कीटकनाशक अधिनियम, १९६८ व नियम, १९७१ च्या परिशिष्टात समाविष्ट असलेल्या व नोंदणीकृत झालेल्या जैविक कीटकनाशकांच्या पुरवठ्याबाबत संबंधितांकडे सदर उत्पादनासाठी केंद्रीय कीटकनाशक मंडळ व नोंदणी समिती, फरीदाबाद यांचे वैध नोंदणी प्रमाणपत्र व वैध उत्पादन परवाना असणे बंधनकारक आहे.
- २) कीटकनाशक अधिनियमातील कायदेशीर तरतुदीनुसार **उत्पादनस्थळी** उत्पादनाबाबतचे सर्व अभिलेख अद्यावत ठेवणे बंधनकारक आहे. वैध उत्पादन परवानाधारक उत्पादनस्थळी तेथे उत्पादीत करण्यात येणा-या सर्व उत्पादनांबाबत **सुसज्य गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा असणे बंधनकारक आहे**. उत्पादकाने उत्पादीत केलेल्या कीटकनाशकांच्या प्रत्येक बॅचचा नमूना उत्पादनस्थळी तपासून त्याचे अभिलेख ठेवणे बंधनकारक आहे. तसेच प्रत्येक बॅचचे एक काउंटर सॅम्पल त्याच्या अंतीम मुदतीपर्यंत जतन करून ठेवणे व त्याच्या ठरावीक कालांतराने गुणवत्तेबाबत चाचण्या घेऊन गुणवत्ता योग्य राहत असल्याची खात्री करणे व त्याचे अभिलेख ठेवणे बंधनकारक राहिल.
- ३) प्रत्येक उत्पादकाने त्यांचे उत्पादनांचे आवरणावर उत्पादनाचा बॅच क्रमांक, उत्पादन दिनांक व अंतीम (कालबाह्य) दिनांक तसेच कीटकनाशक अधिनियम, १९६८ मधील तरतुदीनुसार सर्व आवश्यक तपशील नमूद करणे

बंधनकारक राहिल. नोंदणी प्रमाणपत्रातील अटीनुसार प्रत्येक उत्पादनासोबत उत्पादनाचे मराठी, हिंदी व इंग्रजी, माहीतीपत्रक देणे बंधनकारक राहिल.

- ४) परोपजिवी व परभक्षी मित्रकिडी यांचे आयुष्यमान अत्यल्प असल्याने त्यांची वाहतूक व हाताळणी या अत्यंत नाजूक बाबी राहतात. त्यामुळे मागणीप्रमाणे पुरवठा करताना आवश्यक काळजी घ्यावी. ट्रायकोग्रामाचा व क्रायसोपर्लाचा किमान इमर्जन्स ९० टक्के राहिल या दृष्टीने कार्यवाही करावी..
- ५) जैविक औषधांची वाहतूक व साठवणूक नियंत्रीत तापमानात व ठराविक कालावधीत करणे आवश्यक राहते. याबाबत पुरवठा संस्थांनी योग्य ती दक्षता घ्यावी. वाहतूकीचे अंतर, वाहतूक व्यवस्था, साधन सुविधा, साठवणूक इत्यादी बाबी विचारात घेवूनच पुरवठा संस्थांनी पुरवठ्याबाबत नियोजन करावे. जैविक निविष्ठांच्या मागणीचे आदेश देणा-या अधिका-यांनी त्याबाबत खात्री करावी.
- ६) पुरवठासंस्थांनी जैविक कीटकनाशकांच्या निविष्ठांची देयके कीटकनाशक अधिनियमांतर्गत विहित केलेल्या नमुन्यातच देणे बंधनकारक आहे. देयकांमध्ये उत्पादकाचे नाव, उत्पादन परवाना क्रमांक, उत्पादनाचा बॅच क्रमांक, उत्पादन तारीख, मुदतबाह्य तारीख, पुरवठा केलेली मात्रा व देयकाची रक्कम याचा तपशील द्यावा.. पुरवठा करण्यात आलेली जैविक औषधे केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या नोंदणी प्रमाणपत्रातील गुणवत्तेबाबत मापदंडानुसार असावीत. त्याचा तपशील दरपत्रकात नमुद केलेला आहे.
- ७) पुरवठा आदेश दिल्यापासून १५ दिवसात अगर आवश्यकतेनुसार त्यापेक्षा कमी वेळेत जैविक निविष्ठांचा पुरवठा करणे पुरवठादारांना बंधनकारक राहिल.
- ८) पुरवठा संस्थांनी पुरवठ्याबाबतचा मासिक अहवाल **प्रपत्र - ४ (ड)** नुसार दर महिन्यास आयुक्तालयास सादर करावा.

क) गुणवत्ता तपासणी :

- १) कीटकनाशक अधिनियम, १९६८ व नियम, १९७१ च्या परिशिष्टात समाविष्ट असलेल्या व नोंदणीकृत झालेल्या जैविक कीटकनाशकांबाबत नोंदणी प्रमाणपत्रानुसार (*भारतीय मानक संस्थेने विहित केल्यानुसार*), फेरोमोन ट्रॅप्स बाबत केंद्र शासनाने / केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाने ठरवून दिलेले व इतर उत्पादनांबाबत कृषि विद्यापीठांचे मार्गदर्शानुसार गुणवत्तेचे निकष पाळणे बंधनकारक आहे. फेरोमोन ल्युअर्सची परिणामकारकता किमान ४ ते ६ आठवडे राहिल (आंबा फळमाशीसाठी २ महिने). फेरोमोन ट्रॅप्स व ल्युअर्सचे गुणवत्ता निकष तसेच जैविक औषधांचे गुणवत्ता निकष दर्शविणारा तपशील सोबत सहपत्रीत केला आहे (*प्रपत्र-२*).
- २) जैविक कीटकनाशकांचे **पुरवठापूर्व गुणवत्ता नियंत्रणासाठी** उत्पादनस्थळी उत्पादकाने प्रत्येक बॅचचा साठा वेगळा करून बॅचनिहाय एकूण साठ्याची नोंद ठेवावी. पुरवठा संस्थेचे स्थानीक प्रतिनिधी, संबंधीत उपविभागीय कृषि अधिकारी, संबंधीत जिल्हा गुणवत्ता नियंत्रण निरीक्षक/स्थानीक पंचायत समितीकडील गुणवत्ता नियंत्रण निरीक्षक यांचे संयुक्त उपस्थितीत प्रत्येक बॅचचे नमुने काढून तो संलग्न शासकीय/कृषि विद्यापीठांच्या प्रयोगशाळेत प्राधान्याने तपासून घ्यावेत. याबाबत समन्वयाची जबाबदारी पुरवठा संस्थेच्या स्थानीक प्रतिनिधीची राहिल. याकरिता जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी गुणवत्ता नियंत्रण निरीक्षकांची नेमणूक करावी व तसे पुरवठासंस्थेस कळवावे. **विश्लेषणात नमुना प्रमाणीत घोषित झाल्यास साठा पुरवठ्यासाठी मुक्त करावा व पुरवठा करताना त्याचे विश्लेषण अहवाल सोबत द्यावेत.** कोणत्याही परिस्थितीत पुरवठापूर्व गुणवत्ता तपासणी न करता किंवा पुरवठापूर्व गुणवत्ता तपासणीत अप्रमाणित घोषित झालेल्या निविष्ठांचा पुरवठा होणार नाही याबाबत दक्षता घेण्याची जबाबदारी संपूर्णतः संबंधीत पुरवठा संस्थेची / उत्पादकाची राहिल. याबाबत लागणारा संभाव्य कालावधी विचारात घेता समन्वयाचा भाग अत्यंत महत्त्वाचा राहिल. राज्याबाहेरील उत्पादकांबाबत ही कार्यवाही साठवणूकस्थळी करणे बंधनकारक राहिल. त्यासाठी पुरवठा संस्थांनी राज्याबाहेरील उत्पादकांच्या साठवणूकस्थळाची माहीती संबंधीत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी व कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परीषद यांना द्यावी.

- ३) प्रत्यक्षात तालुकास्तरावर पुरवठा झाल्यानंतर प्राप्त झालेल्या निविष्ठांच्या दर्जाबाबत खात्री करण्याचे दृष्टीने **पुरवठा पश्चात गुणवत्ता नियंत्रणासाठी** प्राप्त साठयातुन बॅचनिहाय रॅन्डम पध्दतीने किमान १ नमूना तालुका कृषि अधिकारी यांनी काढून संलग्न शासकीय / कृषि विद्यापीठांच्या प्रयोगशाळेत प्राधान्याने तपासून घ्यावा. जेथून रॅन्डम पध्दतीने नमूने काढले तेथील सदर बॅचच्या पुरवठ्याच्या एकूण साठ्याची नमुना घेताना पंचनामा करून नोंद करावी. या **नमुना स्लीपवर** व नमुन्याच्या कव्हरिंगवर **“मोहिमाअंतर्गत नमुना”** असे स्पष्टपणे नमुद करावे. पुरवठा झालेल्या निविष्ठा गुणवत्ता पूर्ण असल्याची खात्री करावी. या प्रकरणी जैविक कीटकनाशकांचे बाबत तपासणी फी प्रती नमुना रुपये ५००/- (अक्षरी रुपये पाचशे फक्त) व अॅझडीरॅक्टिनबाबत प्रती नमुना रुपये १०००/- (अक्षरी रुपये एक हजार फक्त) पुरवठा संस्थेने सुरवातीस द्यावी व नंतर संबंधितांच्या देयकातून त्यांचे स्तरावर वसूल करावी.
- ४) कृषि विद्यापीठांनी विश्लेषण अहवालात निविष्ठांचा प्रकार, नमुना पाठविलेल्या अधिका-याचे नाव, हुद्दा, उत्पादकाचे नाव/पत्ता, बॅच क्रमांक, त्याचा उत्पादन दिनांक, मुदतबाह्य (अंतीम) दिनांक इत्यादी तपशील देऊन गुणवत्तेबाबतच्या सर्व निकषांचा स्पष्ट उल्लेख करून प्रत्यक्षात तपासणीत आढळलेले प्रमाण व त्यानुसार प्रमाणीत / अप्रमाणीत याबाबत **स्पष्ट निष्कर्ष अहवालात नोंदवावेत**, मोघम अहवाल देऊ नयेत. शासकीय प्रयोगशाळा/कृषि विद्यापीठे यांनी विश्लेषण अहवालाच्या २ प्रती संबंधीत नमूना काढणा-या अधिका-यास द्याव्यात. संबंधीत अधिका-यांनी अहवालाची एक प्रत संबंधीत उत्पादकास द्यावी. अहवालाच्या सत्य प्रती जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी / विभागीय कृषि सहसंचालक / कृषि संचालक (नि.व गु.नि) व कृषि संचालक (वि.प्र.) यांना तात्काळ पाठवाव्यात. शासकीय प्रयोगशाळा/कृषि विद्यापीठे यांनी विश्लेषण अहवालाचा मासीक तपशिल सोबतच्या प्रपत्र -४ (क) नुसार दर महिन्यास आयुक्तालयास सादर करावा.

ड) अप्रमाणित नमूने प्रकरणी करावयाची कार्यवाही :

- १) पुरवठापूर्व गुणवत्ता तपासणीत अप्रमाणित घोषित झालेल्या निविष्ठांचा पुरवठा न करण्याबाबत दक्षता घेण्याची जबाबदारी संपूर्णतः संबंधीत पुरवठासंस्थेची/उत्पादकाची राहिल.
- २) पुरवठापश्चात प्रत्यक्षात क्षेत्रीय स्तरावर पुरवठा झाल्यानंतर प्राप्त साठयातुन बॅचनिहाय रॅन्डम पध्दतीने काढलेल्या नमून्यांचे विश्लेषणात नमुना अप्रमाणीत घोषित झाल्यास अहवाल प्राप्त होताच संबंधीत बॅचचे वितरण तात्काळ थांबवावे, त्याबाबत पुरवठा संस्था, जिल्हा/विभागीय कार्यालय, कृषि आयुक्तालयातील ज्या योजनेतील खरेदी आहे त्या योजनेशी संबंधीत कृषी उपसंचालक, कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण / फलोत्पादन) व कृषि संचालक (निविष्ठा व गुणनियंत्रण) यांना त्याचदिवशी कळवावे.

ई) अभिलेखांची नोंद ठेवणे :

जिल्हा/तालुकास्तरावर नोंदविलेली मागणी, प्रत्यक्षात प्राप्त झालेल्या निविष्ठांचा प्रकारनिहाय बॅचनिहाय प्राप्त साठा, डिलीव्हरी चलन क्रमांक, दिनांक, उत्पादकाचे नाव/पत्ता, बॅच क्रमांक, त्याचा उत्पादन दिनांक, मुदतबाह्य (अंतीम) दिनांक, पुरवठापूर्व विश्लेषण अहवालाचा तपशील, बॅचनिहाय रॅन्डम पध्दतीने काढलेल्या नमून्यांचे विश्लेषण अहवालांचा तपशील, देयक क्रमांक, दिनांक, वाटपाचा सविस्तर तपशील इत्यादी अभिलेखांची नोंद ठेवणे बंधनकारक आहे.

फ) देयकांची अदायगी :

- १) उत्पादनस्थळी प्रत्येक बॅचचे नमुने काढून व तपासून प्रमाणीत आढळल्यासच पुरवठ्यासाठी साठा खुला केला जाणार असल्याने क्षेत्रीय स्तरावर रॅन्डम पध्दतीने काढलेले नमुने प्रमाणीत आढळल्यास त्या साठ्याची देयके अदा करावीत.
- २) क्षेत्रीय स्तरावर रॅन्डम पध्दतीने काढलेले जे नमुने अप्रमाणीत आढळतील त्या प्रकरणी जेथून नमुना काढला तेथील साठ्याच्या मर्यादेत साठ्याची देयके अदा करू नयेत.
- ३) पुरवठा करण्यात आलेल्या जैविक कीटकनाशकांच्या गुणवत्तेची खात्री करून देयकांची अदायगी संबंधीत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी यांनी संबंधीत पुरवठा संस्थेस करावी.
- ४) अप्रमाणीत आढळलेल्या बॅचच्या साठ्याची देयके अदा न करणे, आवश्यकतेनुरूप रक्कम वसुलीची कार्यवाही करणे, इत्यादी बाबत तात्काळ कार्यवाही करणे ही जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी यांची जबाबदारी राहिल.

सदर परिपत्रकाची प्रत आपल्या जिल्ह्यातील सर्व तालुका कृषि अधिकारी, उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना पाठविण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल याची कृपया नोंद घ्यावी.

योजनांतर्गत मार्गदर्शक सूचनांबाबत काही अडचणी असल्यास त्यासाठी योजनेच्या मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करणा-या संबंधित कार्यासनांशी संपर्क साधावा. जैविक औषधांचे पुरवठ्याबाबत अडचणी असल्यास संचालक (निविष्ठा व गुण नियंत्रण) यांचेशी संपर्क साधावा.

मा. आयुक्त कृषि यांचे मान्यतेने

सोबत : प्रपत्रे १ ते ४

कृषि संचालक (निविष्ठा व गुण नियंत्रण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे -१

- प्रत :-** १) मा.सचिव, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांना माहितीस्तव सविनय सादर.
- २) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई व महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला यांना माहितीस्तव व कार्यवाहीस्तव सविनय सादर.
- ३) मा. व्यवस्थापकीय संचालक, राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान, महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ, साखर संकुल, शिवाजीनगर, पुणे-५ यांना माहितीस्तव सविनय सादर.
- ४) कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण)/संचालक (फलोत्पादन) यांना माहितीस्तव व आवश्यक कार्यवाहीस्तव.
- ५) मा.सशोधन संचालक / विभाग प्रमुख, कृषिकिटकशास्त्र विभाग / वनस्पती विकृतीशास्त्र विभाग. यांना माहितीस्तव व आवश्यक कार्यवाहीस्तव.
- १) महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहूरी, जिल्हा अहमदनगर.
- २) मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी.
- ३) डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला .
- ४) डॉ. बाळासाहेब सांवत, कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली, जिल्हा रत्नागिरी.
- ६) कृषि सहसंचालक, नियोजन व समन्वय यांना माहितीस्तव.
- ७) मुख्य गुणवत्ता नियंत्रण अधिकारी यांना माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी.
- ८) कृषि उपसंचालक (प्रयोगशाळा) यांना माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी रवाना. त्यांना सूचित करण्यांत येते की, नमुन्यांचे विश्लेषण प्राधान्याने तात्काळ करून देण्याबाबत आपल्या स्तरावरून सूचना निर्गमित कराव्यात.

- ९) कृषि उपसंचालक (पिक संरक्षण) यांना माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी रवाना. शासकीय प्रयोगशाळांकडून होणा-या पुरठ्याबाबत आपण संनियंत्रण करावे.
- १०) कृषि उपसंचालक (गळीतधान्य/कडधान्य/तृणधान्य/नगदी पीके/राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा) यांना माहिती व कार्यवाहीसाठी रवाना.
- ११) तंत्र अधिकारी, शासकीय जैविक कीटकनाशक प्रयोगशाळा अहमदनगर / जळगाव / धुळे / औरंगाबाद / परभणी / नांदेड / यवतमाळ / बुलढाणा / अमरावती / वर्धा यांना माहिती व कार्यवाहीसाठी रवाना.
- १२) कार्यासन अधिकारी विप्र १/३/४/१२ व गुनि-७/८ यांना माहितीस्तव रवाना. त्यांना सूचित करण्यांत येते की,
त्यांचेकडून राबविण्यांत येत असलेल्या योजना खालील मार्गदर्शक सूचनांमध्ये याबाबत योग्य तो अंतर्भाव करून
संबंधितांना त्वरीत कळवावे.

www.mahaagri.gov.in

प्रपत्र - १

सन २०१०-११ साठी जैविक किटकनाशके, फेरोमोन ट्रॅप्स, ल्युअर्स चे निर्धारित केलेले दर दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जैविक किटकनाशकाचे नाव	त्यांचे बायोलॉजिकल काउंट	पॅकिंग साईज	किमान शेल्फ लाइफ / परिणामकारकता	सन २०१०-११ साठी निर्धारित केलेले दर (रु.)
१	२	३	४	५	६
१	ट्रायकोडर्मा व्हिरीडी १ टक्का डब्ल्युपी	सीएफयू २ x १० ^६ प्रती ग्रॅम किमान	२५० ग्रॅम	४ महिने	२५.००
			५०० ग्रॅम	४ महिने	४८.००
			१ किलो	४ महिने	९०.००
२	स्युडोमोनास फ्ल्युरोसेन्स ०.५ टक्के डब्ल्युपी	सीएफयू २ x १० ^८ प्रती ग्रॅम किमान	२५० ग्रॅम	४ महिने	३०.५०
			५०० ग्रॅम	४ महिने	५९.००
			१ किलो	४ महिने	११५.००
३	बिव्हेरिया बॅसियाना १.१५ टक्के डब्ल्युपी	सीएफयू १ x १० ^८ प्रती ग्रॅम किमान	२५० ग्रॅम	४ महिने	३४.००
			५०० ग्रॅम	४ महिने	६५.००
			१ किलो	४ महिने	१२६.००
४	मॅटेरायझियम अॅनिसोप्ली १.१५ टक्के डब्ल्युपी	सीएफयू १ x १० ^८ प्रती ग्रॅम किमान	२५० ग्रॅम	४ महिने	३३.००
			५०० ग्रॅम	४ महिने	६४.००
			१ किलो	४ महिने	१२१.००
५	व्हर्टीसिलीयम लेकॅनी १.१५ टक्के डब्ल्युपी	सीएफयू १ x १० ^८ प्रती ग्रॅम किमान	२५० ग्रॅम	४ महिने	३८.००
			५०० ग्रॅम	४ महिने	७२.००
			१ किलो	४ महिने	१३८.००
६	पॅसीलोमायसीस लिलॅसिनस १ टक्के डब्ल्युपी	सीएफयू १ x १० ^८ प्रती ग्रॅम किमान	२५० ग्रॅम	४ महिने	३०.००
			५०० ग्रॅम	४ महिने	५८.००
			१ किलो	४ महिने	११०.००
७	एन.पी.व्ही. (हेलीकोव्हर्पा अर्मिजेरा) ०.५ टक्के एएस	पीओबी १ x १० ^६ प्रती मिली किमान	२५० मिली	४ महिने	३००.००
			५०० मिली	४ महिने	५७८.००
			प्रती लीटर	४ महिने	११००.००
८	एन.पी.व्ही. (स्पोडोप्टेरा लिट्युरा) ०.५ टक्के एएस	पीओबी १ x १० ^६ प्रती मिली किमान	२५० मिली	४ महिने	३०३.००
			५०० मिली	४ महिने	५७७.००
			प्रती लीटर	४ महिने	११००.००

अ. क्र.	जैविक किटकनाशकाचे नाव	त्यांचे बायोलॉजिकल काउंट	पॅकिंग साईज	किमान शेल्फ लाइफ / परिणामकारकता	सन २०१०-११ साठी निर्धारित केलेले दर (रु.)
१	२	३	४	५	६
९	बॅसिलस थुरिंजीनसीस	सीआयबी प्रमाणे	२५० ग्रॅम	२ वर्ष	२१२.००
			५०० ग्रॅम	२ वर्ष	४०४.००
			१ किलो	२ वर्ष	७७०.००
१०	ट्रायकोग्रामा कार्ड (२०००० अंडी)	इमर्जन्स ८० ते ९० टक्के किमान	प्रती कार्ड	--	३९.००
११	क्रायसोपर्ला (१००० अंडी / अळ्या)	इमर्जन्स ६० ते ७० टक्के किमान	प्रती पॅक	--	१३२.००
१२	क्रीप्टोलीमस बीटल्स	--	प्रती बीटल	--	२.२०
१३	क्रीप्टोलीमस ग्रब	--	प्रती ग्रब	--	१.१०
१४	अझॅडीरॅक्टीन १५०० पीपीएम	--	२५० मिली	१ वर्ष	५३.००
			५०० मिली	१ वर्ष	१००.००
			प्रती लीटर	१ वर्ष	१९३.००
१५	अझॅडीरॅक्टीन ३००० पीपीएम	--	२५० मिली	१ वर्ष	७८.००
			५०० मिली	१ वर्ष	१४९.००
			प्रती लीटर	१ वर्ष	२८४.००
१६	अझॅडीरॅक्टीन १०००० पीपीएम	--	२५० मिली	१ वर्ष	१६५.००
			५०० मिली	१ वर्ष	३१४.००
			प्रती लीटर	१ वर्ष	५९७.००
१७	अझॅडीरॅक्टीन ५०००० पीपीएम	--	२५० मिली	१ वर्ष	७५०.००
			५०० मिली	१ वर्ष	१४४४.००
			प्रती लीटर	१ वर्ष	२७५०.००
१८	फनेल टार्प ट्रॅप	--	प्रती ट्रॅप	--	१५.००
१९	स्टीकी ट्रॅप	--	प्रती ट्रॅप	--	२६.५०
२०	आंबा फळमाशी ट्रॅप (कोकण कृषि विद्यापीठ मॉडेल)	--	प्रती ट्रॅप	--	११५.००
२१	हेलिऑथिस ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	८.००
			प्रती ल्युअर	६ आठवडे	९.००
२२	स्पोडोप्टेरा ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	८.००
			प्रती ल्युअर	६ आठवडे	१०.००
२३	पेक्टीनोफोरा ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	८.००
			प्रती ल्युअर	६ आठवडे	१०.००

अ. क्र.	जैविक किटकनाशकाचे नाव	त्यांचे बायोलॉजिकल काउंट	पॅकिंग साईज	किमान शेल्फ लाइफ / परिणामकारकता	सन २०१०-११ साठी निर्धारित केलेले दर (रु.)
१	२	३	४	५	६
२४	सरकोफॅगा ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	८.००
२५	फ्ल्युटेला ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	८.००
२६	वांग्यावरील फळ/शुट बोरर ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	१२.००
२७	आंबा फळमाशी ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	१२ आठवडे	२८.००
२८	इरियास व्हिटेला ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	२३.००
			प्रती ल्युअर	६ आठवडे	२८.००
२९	इरियास इन्स्युलॅना ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	४४.००
३०	क्यू ल्युअर (काकडी वर्गीय फळभाज्यांसाठी)	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	५५.००
३१	रेड पाम व्हीव्हील ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	६७.००
३२	शुगरकेन बोरर ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	४ आठवडे	१५.००
३३	-हीनोसेरस बीटल ल्युअर	--	प्रती ल्युअर	८ आठवडे	२०४.००

मा. आयुक्त कृषि यांचे मान्यतेने

कृषि संचालक (नि. व गु. नि.)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,
पुणे - ४११ ००१

Standards of formulations of Bio-Pesticides
(As per GoI Resolution No. 147, dated 26/3/1999)

- 1) Antagonistic Fungi / bacteria- CFU on selective medium minimum 2×10^6 per ml or gm for Trichoderma, Gliocladium spp.
- 2) Entomogenous fungi - CFU count should be minimum 1×10^8 per ml or gm for Beauveria, Metarhizium and Verticilium.
- 3) Pathogenic contaminants such as *Salmonella*, *Shigella* or *Vibrio* should not be present. Other microbial contaminants not exceed 1×10^5 count / ml or gm.
- 4) Maximum moisture content should not be more than 8% for dry formulation.
- 5) Stability of FU/bacterial counts at 30°C and 65% RH.
- 6) NPV: (Viral Unit) count should be minimum 1×10^9 POB/ml minimum. Contaminants: Pathogenic contaminants such as *Salmonella*, *Shingella* or *Vibrio* should not be present. Other microbial contaminants not to be exceed 1×10^5 count / ml or gm.

Specification of Pheromone Trap and Lures

A) **Funnel Trap** :- This trap is generally used for trapping the moths of *Helicoverpa armigera*, *Spodoptera litura*, *Earias* spp. etc.

Material to be used:- Plastic, metal or any other material that should be able to withstand sunlight, rain water at least for 6 months.

Colour:- Any colour other than black.

Structure :- The funnel trap may have three parts 1) Canopy 2) funnel shaped "Trap base" and 3) a collection device

1) Canopy :- Dia -120-160 mm
Thickness - 2.0 mm

(There should be provision for fixing the canopy to the "trap base and also the Pheromone lure)

2) Trap base:-

Dia of the mouth	75-120 mm
Height of funnel	45-90 mm
Dia of the bottom hole	20-30 mm

(Should possess a "L" or "T" shaped handle or any other device by which the "trap" may be fixed to the support)

Trap base may be provided with 2 to 4 stalks for fixing the canopy to the trap base. The canopy should firmly rest on the stalks so that the canopy is not dislodged due to wind.

3) Collection Device:- It should be made of polythene or any other material. It should withstand wind, temperature and rain water.

Should be fixed to the trap base in such a way that the device remains attached to the trap under field conditions.

B) Sticky Trap (for pink bollworm etc)

- Corrugated PVC, Plastic laminated card board, tin or any other suitable material that should be water-proof.
- The sticky glue should be non-drying.
- The outer surface of trap should be water proof.
- The colour may be any except black.
- There should be provision for fixing the trap for support.

C) Fly trap (For fruit / vegetable flies)

- Material of construction as described in sticky / funnel trap.
- Colour any except black.
- Should withstand rainfall, heat / temperature and wind.
- Should be structured in such a way that the trap is escape proof.

Specification of Lures

- 1) Lure made of sulphur free Rubber/polypropylene/PVC, Lure coated with Specific pheromone blends.
- 2) field efficacy should be minimum for 4 to 6 weeks after application
- 3) Impregnated lures should be packed singly in individual trilaminated pouches with Aluminum foil
- 4) Shelf-life of lure is original pack should be minimum 6 months at room temperature
- 5) Lures should attract target insect species only, with 50% insect attractancy by pheromone/lure/dispenser by using wind tunnel method.

प्रपत्र - 3 : जैविक कीटकनाशकांच्या केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाचे नोंदणी प्रमाणपत्रानुसार लेबल/लिफलेट मध्ये मंजूर केलेल्या पीकनिहाय व कीडनिहाय शिफारसी दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जैविक कीटकनाशकाचे नाव	पीक	कीड / रोग	फवारणीसाठी / बीजप्रक्रीयेसाठी	शिफारस केलेली मात्रा प्रती हेक्टर	पाणी लिटर प्रती हेक्टर
१	ट्रायकोडर्मा व्हीरीडी	मूग, उडीद, चवळी	मूळकुजव्या	बीज प्रक्रीया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	-
		मिरची रोपे	डॅम्पिंग ऑफ	बीज प्रक्रीया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	-
		चवळी	मर	बीज प्रक्रीया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	-
				जमीन प्रक्रीया	२.५किलो+१००किलो शेणखतात मिसळून	-
		तीळ	मूळकुजव्या	बीज प्रक्रीया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	-
		तूर	मूळकुजव्या	बीज प्रक्रीया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	-
२	स्युडोमोनस फ्ल्युरोसन्स	भात	जिवाणू क्रापा	बीज प्रक्रीया	१० ग्रॅम/किलो बियाणे	-
				जमीन प्रक्रीया	१ कि. प्रती हे. जमिनीवर पसरवून	-
		मिरची रोपे	डॅम्पिंग ऑफ	बीज प्रक्रीया	१० ग्रॅम/किलो बियाणे	-
		केळी	पनामा मर	जमीन प्रक्रीया	२.५ कि. / हे. जमिनीवर पसरवून	-
				बीज प्रक्रीया	१० ग्रॅम / किलो बियाणे	-
		टोमॅटो/हरभरा	मर	जमीन प्रक्रीया	२.५ कि. / हे. जमिनीवर पसरवून	-
				बीज प्रक्रीया	१० ग्रॅम / किलो बियाणे	-
		उडीद	रोप कुजव्या	बीज प्रक्रीया	१० ग्रॅम / किलो बियाणे	-
				जमीन प्रक्रीया	२.५ कि. / हे. जमिनीवर पसरवून	-
				बीज प्रक्रीया	१० ग्रॅम / किलो बियाणे	-
				जमीन प्रक्रीया	२.५ कि. / हे. जमिनीवर पसरवून	-
		तीळ	मूळकुजव्या	बीज प्रक्रीया	१० ग्रॅम/किलो बियाणे	-
				जमीन प्रक्रीया	२.५ कि. / हे. जमिनीवर पसरवून	-
		भुईमूग	पानावरील टिपके/तांबेरा	जमीन प्रक्रीया	१ कि / हे. जमिनीवर पसरवून	-
		ऊस	रेड रॉट/डॅम्पिंग ऑफ	बीज प्रक्रीया	१० ग्रॅम/किलो बियाणे	-
				जमीन प्रक्रीया	२.५ कि. / हे. जमिनीवर पसरवून	-
३	बिच्चेरिया बॅसियाना	हरभरा	घाटेअळी	फवारणी	२.५ किलो / हेक्टर	५०० लिटर पाणी
		भात	खोडकिडा	फवारणी	२.५ किलो / हेक्टर	५०० लिटर

						पाणी
४	मेटॅरॉयझियम ऑनिसोप्ली	हरभरा	घाटेअळी	फवारणी	२.५ किलो / हेक्टर	५०० लिटर पाणी
		भात	खोडकिडा	फवारणी	२.५ किलो / हेक्टर	५०० लिटर पाणी
५	व्हर्टीसिलीयम लेकॅनी	हरभरा	घाटेअळी	फवारणी	२ किलो / हेक्टर	५०० लिटर पाणी
		भात	खोडकिडा	फवारणी	२ किलो / हेक्टर	५०० लिटर पाणी
६	एनपीव्ही - हेलीकोवर्पो	हरभरा	घाटेअळी	फवारणी	२.५ लीटर/हेक्टर	५०० लिटर पाणी
७	एनपीव्ही - स्पोडोप्टेरा	तंबाखू	पाने खाणारी अळी	फवारणी	१.५ लीटर/हेक्टर	४००-६०० लिटर पाणी
८	बी.टी. पावडर	एरंडी	फळ पोखरणारी अळी	फवारणी	०.२५० ते ०.३७५ किलो/हेक्टर	२५०-३०० लिटर पाणी
		हरभरा	घाटेअळी	फवारणी	०.५ किलो/हेक्टर	५०० लिटर पाणी
९	अझॅडीरॅक्टीन ३०० पीपीएम	कापूस	मावा	फवारणी	२.५ लीटर/हेक्टर	५०० लिटर पाणी
			बोंडअळी	फवारणी	२.५लीटर/हेक्टर	५०० लिटर पाणी
		भात	पाने गुंडाळमारी अळी	फवारणी	२ लीटर/हेक्टर	१००० लिटर पाणी
			खोडकिडा	फवारणी	३ लीटर/हेक्टर	१००० लिटर पाणी
			तपकिरी तुडतुडे	फवारणी	४ लीटर/हेक्टर	१००० लिटर पाणी
१०	अझॅडीरॅक्टीन १५०० पीपीएम	कापूस	बोंडअळी	फवारणी	२.५ ते ५ लीटर/हेक्टर	५०० ते १००० लि. पाणी
			पांढरी माशी	फवारणी	२.५ ते ५ लीटर/हेक्टर	५०० ते १००० लि. पाणी
		भात	पाने गुंडाळणारी अळी	फवारणी	१.५ ते २.५ लीटर/हेक्टर	५०० लिटर पाणी
			खोडकिडा	फवारणी	१.५ ते २.५ लीटर/हेक्टर	५०१ लिटर पाणी
			तपकिरी तुडतुडे	फवारणी	१.५ ते २.५ लीटर/हेक्टर	५०२ लिटर पाणी
			तुडतुडे	फवारणी	१.५ ते २.५ लीटर/हेक्टर	५०३ लिटर पाणी
११	अझॅडीरॅक्टीन ३००० पीपीएम	कापूस	बोंडअळी	फवारणी	४ लीटर/हेक्टर	१००० लिटर पाणी
१२	अझॅडीरॅक्टीन १०००० पीपीएम	टोमॅटो	फळ पोखरणारी अळी	फवारणी	१ ते १.५ लीटर/हेक्टर	५०० लिटर पाणी
		वांगी	फळ / खोड	फवारणी	१ ते १.५	५०० लिटर

			पोखरगारी अळी		लीटर/हेक्टर	पाणी
१३	अझॅडीरॅक्टीन ५०००० पीपीएम	भात	पाने गुंडाळणारी अळी	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
			खोडकिडा	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
			तपकिरी तुडतुडे	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
		कापूस	बोंडअळी	फवारणी	३७५ मिलीलीटर/हेक्टर	७५० लिटर पाणी
			पांढरी माशी	फवारणी	३७५ मिलीलीटर/हेक्टर	७५० लिटर पाणी
			तुडतुडे	फवारणी	३७५ मिलीलीटर/हेक्टर	७५० लिटर पाणी
			मावा	फवारणी	३७५ मिलीलीटर/हेक्टर	७५० लिटर पाणी
		प्लॉवर	चौकोनी टिपक्याचा पतंग	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
			उंटअळी	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
			मावा	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
		भेंडी	पांढरी माशी	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
			तुडतुडे	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
			मावा	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
			फळ पोखरगारी अळी	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
		टोमॅटो	पांढरी माशी	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
			मावा	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी
			फळ पोखरगारी अळी	फवारणी	२०० मिली लीटर/हेक्टर	४०० लिटर पाणी

प्रपत्र - 3 : जैविक कीटकनाशकांच्या कृषि खात्याच्या पीक संरक्षण शिफारस पुस्तिकेत मंजूर केलेल्या पीकनिहाय व कीडनिहाय शिफारसी दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	जैविक कीटकनाशकाचे नाव	पीक	कीड / रोग	फवारणीसाठी / बीजप्रक्रीयेसाठी	शिफारस केलेली मात्रा प्रती हेक्टर	पाणी लिटर प्रती हेक्टर
१	ट्रायकोडर्मा व्हीरीडी	भुईमुग	स्क्लेरोशियम मर	बीज प्रक्रिया	५ ग्रॅम/किलो बियाणे	--
		करडई	फ्युजॅरियम मर	बीज प्रक्रिया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	--
		सोयाबीन	बियाणापासून उदभवणारे रोग	बीज प्रक्रिया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	--
		तूर/ मुग/उडीद	फ्युजॅरियम मर	बीज प्रक्रिया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	--
		हरभरा	फ्युजॅरियम मर	बीज प्रक्रिया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	--
		कापूस	बियाणापासून उदभवणारे रोग	बीज प्रक्रिया	४ ग्रॅम/किलो बियाणे	--
२	एनपीव्ही - हेलीकोवर्पो	सूर्यफुल	केसाळ अळी	फवारणी	२५० एल.इ. / हे	५०० लिटर पाणी
		तूर	घाटे अळी	फवारणी	२५० एल.इ. / हे	५०० लिटर पाणी
		हरभरा	घाटे अळी	फवारणी	२५० एल.इ. / हे	५०० लिटर पाणी
		कापूस	बॉड अळी	फवारणी	२५० एल.इ. / हे	५०० लिटर पाणी
३	एनपीव्ही - स्पेलोझोमा	सूर्यफुल	केसाळ अळी	फवारणी	५०० एल.इ. / हे	५०० लिटर पाणी
४	ट्रायकोग्रामा जॅपोनिकम	भात			५०,००० अंडी / हे, ३-४वेळा सोडणे	--
			खोडकिडा	--		--
			पाने गुंडाळणारी अळी	--		--
		कापूस	बॉड अळी	--	१ ते १.५० लाख अंडी / हे, ३-६ वेळा सोडणे	--
५	ट्रायकोग्रामा चिलोनिस	मका	खोडकिडा	--	१,५०,००० मिन्न किडी / हे, ३-४ वेळा सोडणे	--
		कापूस	पांढरा माशी, पिठ्या किस	--	१,५०,००० मिन्न किडी / हे	--
६	ट्रायकोग्रामा	उस	खोडकिडा	--	५०,००० किडी	--

	टायडीया				/ हे, ४-६ वेळा सोडणे	
			पांढरा लोकरी मावा	--	२,५०० अंडी / आळ्या / हे	--
७	स्युडोमोनस फ्ल्युरोसन्स	कापूस	अणुजीव करपा	बीज प्रक्रिया	१० ग्रॅम/किलो बियाणे	--

www.mahaagri.gov.in

प्रपत्र - ४

अ) जैविक कीटकनाशकांची मागणी प्रपत्र नमूना - विभाग ----- जिल्हा -----

अ.क्र.	योजनेचे नाव	पीक	योजनांतर्गत मंजूर			जैविक कीटकनाशकाचे / फेरोमोन ट्रॅप्स / ल्युअरचे नाव	शिफारस केलेली मात्रा	संरक्षित करावयाचे क्षेत्र	त्यानुसार जैविक कीटकनाशकाची नोंदविलेली मागणी
			बाब	भौतिक लक्षांक	अर्थीक लक्षांक				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०

ब) जैविक कीटकनाशकांच्या पुरवठ्याबाबत मासीक अहवाल -विभाग ----- जिल्हा ----- अहवाल कालावधी -----ते-----

अ.क्र.	योजनेचे नाव	जैविक कीटकनाशकाचे / फेरोमोन ट्रॅप्स / ल्युअरचे नाव	नोंदविलेली एकूण मागणी	झालेला पुरवठा	काढलेले नमुने		अप्रमाणीत आढळलेले नमुने				
					उत्पादन स्थळी	क्षेत्रीय स्तरावर	बॅच क्रमांक	अप्रमाणीत साठा	रोखलेली रक्कम (रुपये)	वसूल केलेली रक्कम (रुपये)	उत्पादकाचे नाव
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२

क) जैविक कीटकनाशकांच्या तपासणीबाबत प्रयोगशाळांनी पाठवायचा मासीक अहवाल - कि.ना.चा.प्र./कृषि विद्यापीठ ----- अहवाल कालावधी -----ते-----

अ.क्र.	निरिक्षकाचे नाव	पदनाम	तालुका	जिल्हा	प्राप्त नमुन्याचा तपशील			विश्लेषण अहवालाचा तपशील					
					जैविक कीटकनाशकाचे नाव	सॅम्पल कोड क्र.	बॅच क्र.	तपासणी दिनांक	अहवाल क्र. व दिनांक	प्रमाणीत / अप्रमाणीत	सीएफयु काउंट	पीएच	मॉड्युलर टक्के (अॅन्झाईमॅटिक बाबत पीपीएम)
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४

ड) जैविक कीटकनाशकांच्या पुरवठ्याबाबत पुरवठा संस्थांनी पाठवायचा मासीक अहवाल - पुरवठा संस्था ----- अहवाल कालावधी ----- ते -----

अ.क्र.	जिल्हा	योजनेचे नाव	जैविक कीटकनाशकाचे / फेरोमोन ट्रॅप्स / ल्युअरचे नाव	नोंदविलेली मागणी	दिनांक	झालेला पुरवठा			प्रलंबीत पुरवठा	त्याची कारणे
						उत्पादकाचे नाव	बॅच क्र.	दिनांक		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११